

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Bod Péter.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BOROS GYÖRGY, DR. CSERNÁTONI GYULA, CZIRJÁK ALBERT,
DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER IMRE ÉS SÁNDOR JÓZSEF.

Megjelen — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Belső-Szén-utca 3. sz.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — NAGY KÁLMÁN közs. isk. igazgató-, egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

Némely tanszerekről egészségtani szempontból.

(Harmadik előadás.)

Irta: Dr. Imre Gábor egyetemi tanársegéd.

(Előadott a kolozsmegyei tanítótestület központi körének 1887. május 21-én tartott ülésén.)

Tisztelt központi Kör!

A közelebb elmúlt két gyűlésen — Dr. Rózsahygyi Aladár egyet. tanár úr által — az iskola egészségtannak két része, u. m. az iskola betegségei és az iskola épület voltak tárgyalva. Nevezett tanár úr az ígért előadás folytatásában akadályozva lévén, engem bízott meg velem; jelen előadásomban tehát az iskola egészségtan hátra lévő részét tárgyalva, a tanszerekről fogok szólni. Ugyancsak ezen előadás keretébe tartoznék a tanrendszernek tárgyalása is, ezt azonban, — fontosságánál fogva — nem lehet oly röviden tárgyalni, mint azt jelenleg tehetném.

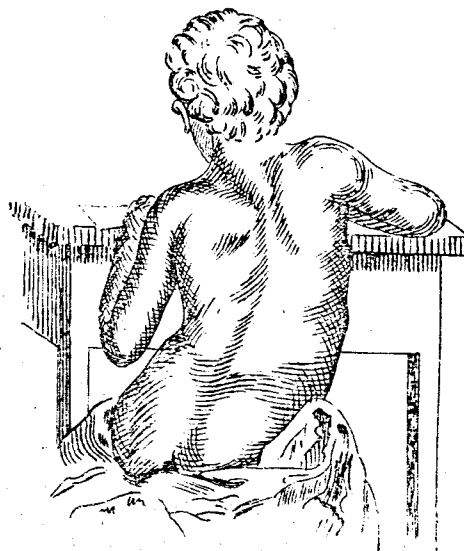
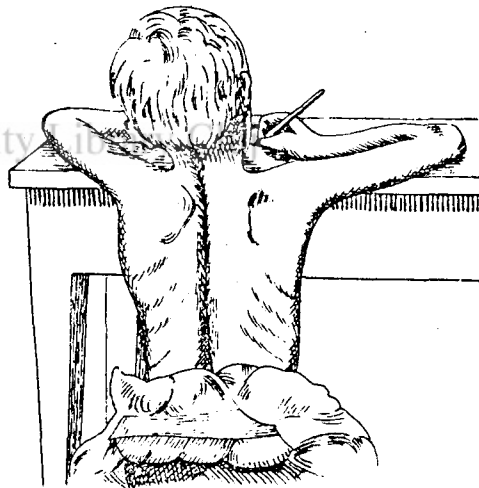
Mint a tanszerek legfontosabbika az iskolapad érdemel első sorban kiváló figyelmet, mint a melyen a gyermek iskolában való idejének legnagyobb részét ülésel tölti. Már magában véve a huzamosabb ideig való ülés, különösen a legnagyobb fejlődés szakában lévő gyermekekre nézve nem egészséges; igyekeznünk kell tehát oda hatni, hogy a padok helyes szerkesztése által az egészségtan követelményeinek megfelelően, a gyermek fejlődését lehetőleg ne gátoljuk, másfelől a gyermek kényelmét, a mennyire lehetséges, kielégítsük; mindig szem előtt tartva azonban, hogy az utóbbi soha se részesüljön előnyben amannak rovására.

Hosszas tapasztalat bizonyít a mellett, hogy a rossz tartásnak mindig, a gerincoszlop kisebb fokú elgörbülésének pedig az esetek legnagyobb számában, a rosszúl szerkesztett iskolapadok az okozói.

Itt néhány szokásosabb ülési modort mutatok be (az 1, 2, 3 ábrában), a hol a ruhától megfosztott törzsön láthatjuk azokat a különböző elgörbüléseket, melyek hivatva vannak hosszas, káros befolyásuk által a gyermekeket nyomorékokká tenni.

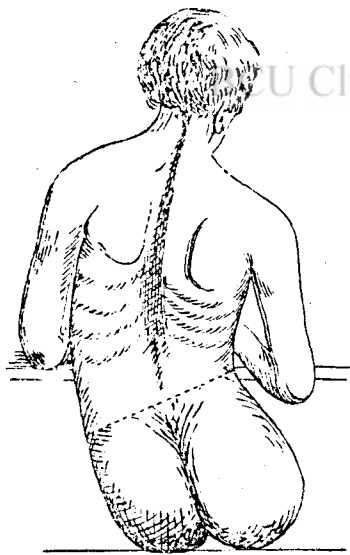
Az első ábrán — első tekintetre észrevehető az asztalnak a padhoz való túlságos magassága — a gyermek írás közben mindkét vízszintesen tartott felkarjára támaszkodik. A gerincoszlop függélyesen áll, egészen a nyaki csigolyáig, melyek balra fordíttatnak el, hogy a

gyermek által az írás látható legyen; a lapoczkák, valamint a vállak felhuzatnak, még pedig a bal inkább, mint a jobb. Mindezek azonban a kisebb hibák, melyek a gyermekre károsan befolyanak; sokkal inkább elvetendő ezen ülőmódor azért, mert itt az asztal belső szélével



érintkező mellkas támaszpont a törzs számára, a mi annak nagyfokú összenyomatását eszközi és gátolja a légvételt, a mely ugyan csak pillanatnyi kellemetlenséget okoz, de már ez által is befolyásolja a mellkasi szervek fejlődését és így aláássa a gyermek egészségét.

A másik ülmodornál (2. ábra) az asztal még mindig magasabb, mint a hogy megengedhető volna. Itt a törzsnek valóságos eltorzítását láthatjuk; a gyermek jobb felkarját vízszintes állásba helyezi, minthogy azonban így írni képes nem volna — nem mozoghatván szabadon az alkar, ha csak ez lenne az előre hajlott törzsnek támpontja, — az asztal széléhez helyezett balkezével is támpontot keres, ezt a karját függélyesen tartva. A gerincoszlopot három irányban is elgörbülve találjuk: felső része egyenes irányban fut, míg a hátsigolyák egy ívet írnak le, melynek domborulata jobbfelé néz, ezen ív végződik az ágyék csigolyáknál, hol a gerincoszlop ismét egy görbülést tesz. A fej balra görbül el, a vállak ferdén állanak, valamint a mozgásokat követő lapoczkák is. Ezen ülmodornál figyelemre méltó még az, hogy a törzs súlya csaknem kizárólag egyik — a jobb — ülgumóra nehezedik, a bal ülgumó annyira felemeltetvén, hogy a padeszkával alig vagy épen nem érintkezik, minek következtében a medence elhagyja rendes állását, haránt tengelye ferdén — balra és felfelé — tér ki, a mi a medence ürbeli szervek fejlődését fogja befolyásolni, és ez különösen leány gyermekeknél érdemel kiváló figyelmet, tekintetbe véve ezek medence üri szerveinek természetes rendeltetését.



A harmadik ülmodornál (3. ábra), az asztal és pad közötti távolság körülbelül megfelel ugyan a normálisnak, de itt az elhelyezkedés a hibás. Ezen ülési formával leginkább angol iskolákban találkozunk, nálunk nem igen láthatjuk; de a mikor mind inkább nagyobb gond fordítatik a gyermekek ülésére, melyet azoknak írásnál kell elfoglalniok, ennek pedig — mint alább látni fogjuk — egyik főkélléke az asztallal való szembeülés, szükségesnek találtam bemutatni, ne hogy a gyermekek az itt vázolt írás ülmodort sajátítsák el. Ezen alaknál az asztallal szemben ülő gyermek függőlegesen tartott bal karjára támaszkodik, szabadon mozgatható jobb karjával ír. A fej jobbra van fordítva, a gerincoszlop egészben véve egy félkört ír le, melynek domborulata balra néz, a test súlya a bal ülgumóra összpontosulván, a medence haránt tengelye jobbra és

felfelé tér el. — Ezen néhány ábrából láthatjuk tehát, hogy mily fontos a gyermekekre nézve a helyes ülés, s ha tekintetbe vesszük, hogy bármily jól legyen is a pad szerkesztve, azért ügyelet hiányában könnyen sajátíthat el a tanuló helytelen hibás ülést; nem tartom feleslegesnek megjegyezni, hogy csak abban az esetben lehet kellő eredményt elérni, ha a tanítók tanítványaik ülését folytonosan ellenőrzik.

Általában szólva az ülésről, a törzsnek legalább három támpontra van szüksége az ülésnél, a melyek közül kettőt a ülcsontokon lévő ülgumó ad. A két ülcsont domborulatával alá felé néző íveket alkot, s így azon bölcsőszerű mozgást végezhetünk. Fontos szerepet játszik még mint természettani erő a test súlypontja, mely körülbelül a 9—10-ik hátsigolyánál van, a törzsé tehát valamivel feljebb. A szerint, a mint a törzs súlypontja mell- vagy hátrafelé esik attól a vonaltól, mely a két ülgumót egymással összeköti, egy mellfelé vagy hátrafelé hajló ülést különböztethetünk meg.

Ha a törzs mellfelé hajlik, akkor az ülcsontok fent említett alkatuknál fogva, az ülgumók nem érintkeznek teljesen az ülő deszka lapjával, hanem azoknak csak mellső részök, de a törzs súlypontja még így is előbbre esik az érintkezési pontokat összekötő vonalnál, úgy, hogy az ülés csak akkor lesz lehetséges, ha még más támpontot is veszünk igénybe, a melyet meg is találunk vagy az ülő deszka mellső széléhez nyomott czombok, vagy, ha a pad szerkezete úgy hozza magával, a talpdeszkára helyezett lábak által; ily helyzetben huzamosabb ideig képesek vagyunk ülni.

Ezen ülési formánál a törzs részben a gerincoszlop szalagai, részben a hát izmok feszülése által tartatik fenn, mely izmok előbb-utóbb kimerülnek és elernyednek; a pad mellső széléhez nyomott czombok a térdalján futó edények összenyomatása miatt a vérkeringést akadályozzák, az összenyomott idegek pedig a végtag elzibbadását fogják eredményezni; e mellett összenyomatnak a hasürbeli szervek, ez ismét a rekesz magasabb állását vonja maga után, a mi a vállak előre esésével együtt a mellkasürt kisebbítve akadályozni fogja a szabad légvételt. Ilyenek a viszonyok az előre hajlott ülmodornál; most lássuk a másik esetet, t. i. a midőn a test súlypontja az ülgumó vonal mögé esik. Ez esetben a test függőleges tengelyének elhajlása nem lehet oly nagyfokú, mint az előre hajlott ülésnél, melynek okát alább látni fogjuk. Az ülő csontoknak a pad deszkájával való érintkezési pontja az ülgumó mögé esik, ezen két támpont azonban nem lévén elegendő az ülésre, a test a farcsigony alsó végére támaszkodik, s így az érintkező három pont összekötő vonala egy háromszögöt zár magába; innen magyarázható, hogy a hátravaló hajlás nem lehet oly nagy fokú, mert ezen háromszögű lap kicsiny, már pedig, ha a test súlypontja ezen határon kívül esik, a test eldőli; ezt azonban meg lehet akadályozni az által, ha a test az egyensúly fenntartása céljából előre görbül. Tekintsük most milyenek a viszonyok az ilyen ülmodornál? A medence rögzítve van, az innen eredő hasizmok által, az előre hajlott törzs miatt úgy a has, mint a mellüri szervek feszülésben vannak. De ha a testet mesterséges támasz alkalmazása által kísértjük meg ezen hátra esésében akadályozni, úgy, hogy ezen támasz ne érjen túl az első ágyékcsigolyán, akkor azt tapasztaljuk, hogy a törzs kényelmesen egyenesedik fel, a mikor a fent említett szervek működése akadályozva nincs, és a gerincoszlop minden izom erőműködés igénybe vétele nélkül normális állásban maradhat.

Láthatjuk ezekből, hogy az ülés kétféle erőműködése által történhetik, s ezek: természetani erő — a súly — és élettani erő — az izomerő; oda kell tehát hatnunk, hogy az ülésnél minél kevesebb élettani erő működjék, hanem a test egyensúlyban tartása által oly módon eszközöltessék, mely mellett a szervek normális működése gátolva ne legyen, és ekkor a test állása következő lesz: a láb a talpdeszkára helyeztetvén, a lábszárak függőlegesen csüngnek le, a csombok derékszögben vannak meghajtva a lábszárakra, a törzs két ülgumón nyugszik, s a törzs súlypontja függőlegesen esik a két ülgumót összekötő vonalra, a vállak és szemek egyenlő távokra esnek az asztal szélétől, a karok a könyökig függőlegesen csüngnek alá, végre a fej egyenesen áll.

Tekintetbe véve, hogy az ülés még egyensúlyi viszonyok között sem lehetséges hosszas ideig a nélkül, hogy kisebb helyzetváltozást ne tegyünk, mely azt könnyebben eltűrhetővé teszi, czélszerű, ha a test súlypontja egy kissé az ülgumó közötti vonal mögé esik; ez esetben a helyzetváltozás csak annyiban állhat, hogy a gerincoszlop kiegyenesedik, a mi pedig a testrészek megkivánt helyzetét csak elősegíti. Ismerve a helyes ülés kellékeit s tudva fontosságukat, kellő ügyelettel tartoznunk lenni a tanulókra, sőt a fent említett helyes ülmódor viszonyait, még írásnál is csak annyiban engedjük megváltoztatni, hogy a nyakcsigolyákban meghajlott fő kissé előbbre hajoljon, de úgy a szemek, mint a két váll közötti vonal az asztallap belső szélével párhuzamos irányban haladjon.

Ily szabályszerű ülést az iskola padok czélszerű szerkesztése által volna lehetséges elérni, és különösen az utóbbi időben számos — komplikáltabbnál komplikáltabb — padszerkezeteket láthatunk, melyek azonban csak néhány kivétellel felelnek meg a követelményeknek.

Újabban maga az állam is felkarolta az iskolák czélszerű berendezésének ügyét, s csak nem régg jelent meg a nm. vallás- és közoktatásiügyi miniszter úr (1886. évi 25,030 sz.) rendelete, melyben a „butorterveket“ ad ki „középiszkolák számára,“ de fájdalom ezek messze hátra maradnak az egészségtan kívánalmái mögött. *)

Az iskolapadnál általában véve két fő részt különböztethetünk meg: u. m. ülő és asztali részt. Ezen két résznek bizonyos meghatározott viszonyban kell lennie egymással, mely viszonyok mindig állandóak, és a padok nagyságának növekedésével vagy fogyásával mindig arányos lépést tartanak; hogy azonban ezen viszonyokról szólhassunk, meg kell ösmernünk ezen két főrészen belül az iskolapadnak egyes alkotó részeit. Az iskolapad a következő részekből áll: lábléc, ülődeszka, támasz, asztallap és könyvpolc. Mindezek a következő szempontokból ítélendők meg: szélesség, hosszúság, magasság, alak és elhelyezés.

A lábtámasz az a része az iskolapadnak, melyre ülés közben a láb helyeztetik. Ennek szélessége legalább akkora legyen, mint a láb hossza; sőt tekintetbe véve, hogy a róla való lecsuszás igen könnyen lehet egy lábfiizam, esetleg csonttörés okozója, czélszerű, ha a lábdeszka az iskolapad alsó ürét egészen kitölti, a mikor készíthetjük azt léczekből összerakva, úgy azonban, hogy ezek egymással összekapcsolva — tisztogatás

czéljából — kiemelhetők legyenek. Hosszúsága a pábtámaszával legyen egyenlő. Elhelyezésére nézve a lábtámasz legyen vízszintesen közvetlenül a lecsüngő lábszárak alatt, de e mellett alkalmazhatni kissé előre helyezett léczet is, mely jó, ha egyszerűs mind ferdén áll. Ellenkező esetben ugyanis a lábak könnyen előre csúszhatnak, a mikor a térdaljai, idegei és edényei nyomást fognak szenvedni. Ha a lefüggő lábszárak alatt ferdén állna a lábtámasz, akkor a láb a lábszárhoz hegyes szög alatt lesz meghajlítva, mi által a lábtámasz edényei és idegei nyomtatnának, s így visszaemlékezve azokra a kellemetlenségekre, melyeket a helyes ülésnél irányadóknak kell vennünk, legjobban, ha a lábléc a lefüggő lábszárak alatt vízszintesen van elhelyezve, a mi tulajdonképpen a láb-
nak legtermészetesebb tartását adja.

Hogy az ülődeszka helyes szerkesztése legfontosabb részét teszi az iskola padnak, azt hiszem, említeni sem kell. Annak szélességi méretét a csomó hosszúsága tételezi fel; miután azonban a test egyes részei normális körülmények között az egész test magasságával mindig állandó arányban vannak, a padok méreteit pedig a testrészek egyik vagy másik mérete határozza meg, úgy ezt, mint a pad többi méreteit az egész test magasságának egy részével fejezzük ki, s így az ülődeszka szélességét a test magasságának $\frac{1}{5}$ -e adja meg. A padok hosszúságánál arra vagyunk figyelemmel, hogy a gyermek kényelmesen elférjen rajta, s tökéletesen kielégítő lesz, ha ezt 50–60 cm.-re tesszük. Az ülődeszka magassága a lábléctől számítatván, ez a lábszárak hosszúsága vagyis az egész test hosszának $\frac{2}{7}$ -e által határozatik meg. Alakra nézve lehet az ülődeszka vízszintes, kivájolt, vagy kissé hátra lejtős; hogy ezek közül melyiket alkalmazzuk, nem nagy fontosságú, de talán még czélszerűbb, ha kissé hátrafelé lejtős, a mely legalább az előre való csuszásban gátolja a gyermekeket; ezen lejtés azonban ne legyen több, mint 1–1.5 cm. A kivájolt deszkák különben sem felelnek meg annak a czélnek, melyre készítésöknél számítva van, hogy t. i. a lágy részek kényelmesebben helyezkednének el, mert ezek az ül- és csombesontok által lelapittatnak.

A padtámasz a, mely a testet hátraesésében akadályozza, a régebben készült padoknál egészen a vállig ért fel; ez azonban elvetendő, mivel a gerincoszlop bonczitani alkotásánál fogva, ha a hát megtámasztatik, elveszti normális állását, s ily támaszná, egyenes ülésről szó sem lehet; így a háttámasz elnevezés is elesik, s azt ágyéktámasznak nevezhetjük, miután magasságát az első ágyékcsgolya határozza meg. Ilyen támasznál a gerincoszlop normális állását, mely a törzs normális állását is szabályozza, semmi sem befolyásolja. A keresztámasz alakja lehet kivájolt vagy függélyes; a kivájolt alak csakis az ülődeszka hasonló alakjánál lévén alkalmazható, miután azt czélszerűnek nem találtuk, a függőleges támasz alkalmazása mellett maradunk. A keresztámasz hossza legyen egyenlő a pad egész hosszával, ez már abból az okból is czélszerű, mivel huzamos ülésnél a rá helyezett könyvek pihenésül szolgál a gyermeknek, mely pihenés mellett a helyes ülés még mindig fenttartható.

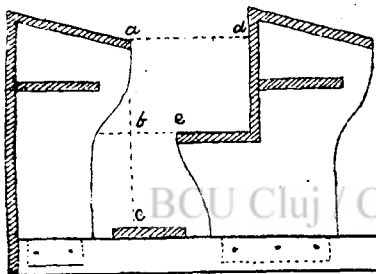
Az asztallap a régebbi iskolapadoknál vagy egészen vízszintes, vagy egészen lejtős volt, újabban azonban két részt különböztetünk meg rajta, nevezetesen egy vízszintes és egy lejtős részt. A vízszintes részre az írószerek helyeztetnek, míg a lejtős rész a könyv vagy írópapír számára szolgál helyül, s így elegendő, ha a vízszintes részt 10 cm.-re tesszük, míg a lejtős rész szé-

*) V. ö. Dr. Imre József. Néhány szó az iskolapadok ügyében. Közegészségügyi és Törvényszéki orvostan 2. sz. Budapest. (Az Orvosi hetilap 1887 20. sz. melléklete.)

lessége 35—40 cm. legyen. Miután a látást és a szem kitarítását befolyásolja ezen lejtés foka, megvan határozva, hogy ne legyen nagyobb, mint 14° , vagyis mintegy 5 cm.

A könyvdeszka, mely az asztallap alatt van elhelyezve, annyiban érdemel figyelmet, hogy gyakran alkalmat szolgáltat a helytelen ülésre, a mennyiben a gyermekek térdeiket felrakják rá; úgy kell tehát azokat alkalmazni, hogy kizárja ilyen helyezkedés lehetőségét, sőt ennek czélszerű helyen való alkalmazása által még egy más — igen szokásos — helytelen ülésnek vehetjük elejét, t. i. hogy a czombok egymásra helyeztessenek. Ennélfogva a könyvdeszkat a lábszárak hosszánál 2—3 cm.-rel feljebb helyezzük el, a mélysége pedig oly nagy legyen, hogy a térdek reá felrakhatók ne legyenek.

Most, miután az ülő résszel és az asztallal külön-külön megismerkedtünk, szólhatunk ezeknek egymáshoz való viszonyáról. A két résznek szilárd kapcsolattal kell egymáshoz erősítve lennie. Az asztallap belső szélétől leböcsátott függélyes vonal és az ülő deszka mellső széle közötti távolságot a pad distantiájának (l. 4. ábra b—e) nevezzük. Az asztallap belső szélétől



leböcsátott függélynek azt a részét pedig, mely az ülő deszkaig ér, a pad distantiájának nevezzük (l. 4. ábra a—b). Ezen méret nagyságát a felkar függőleges tartása mellett a könyöksücsőtől az ülő deszkaig leböcsátott függély hossza adja, melyhez 2—3 cm.-t kell adnunk, mintbogy irásnál az előre tolt jobb kar a könyök feljebb emelését okozza. A differentia e szerint a test nagyságával változó méret lévén, nagysága a test egész hosszának $\frac{1}{7.5} - \frac{1}{8}$ -a által adatik meg. Leánygyermeknél tekintettel a ruhák által alkotott rétegre, ezen méret egy kissé nagyobb lesz és pedig $\frac{1}{6.5} - \frac{1}{7}$ -e a test hosszának. A testür (l. 4. ábra a—d) mélysége a differentianál 2 cm.-rel legyen nagyobb.

Ezek azok a méretek, melyekre a padok szerkesztésénél ügyelnünk kell, mely méretek közül, a mint láttuk — kivéven a distantiát — mindenik a test nagyságával bizonyos arányban áll, s így könnyű lesz egy, a czélnak megfelelő padot szerkesztenünk.

(Folyt. és vége köv.)

Anyagi helyzetünk.

Számtalanszor volt szó már róla, s bizonyára ez sem lesz az utolsó. Az anyagiasság, mely a társadalom minden osztályába behatott s oly mély gyökeret vert, minket sem hagyhat érintetlenül. Az élet követelményei rohamosan növekednek, melyek elől kitérnünk nem lehet.

Nincs a társadalomnak olyan osztálya, a mely jelen anyagi helyzetével ki volna békülve. Az ügyvéd új perrendtartást sürget, hogy existenciája biztosabb

legyen; a legmagasabb állású hivatalnoktól le az ajtónálló őrig, mindenik fizetése javítását várja, sürgeti, a munkáskezdek a megszokott munkát abban hagyják, míg — szerintök — méltányos követelések kielégítést nem nyer.

Bármerre tekintünk, mindenütt láthatjuk az anyagi helyzettel való elégedetlenséget. S bár a meg nem szünő mozgalom tényleges eredményt nem szült, de a figyelem fel van rá hiva, s mindenféle hivatalnok — kivéve a tanítót — reménnyel nézhet a jövő elé, mely megfogja hozni számára a sürgetett anyagi helyzet javítását, mert ezt az országházában miniszterek, tekintélyes képviselők nyilatkoztatták a legsürgősebben megoldandó kérdésnek.

Csak a tanító helyzete-é olyan, a mely semmi kívánni valót nem hagy fenn; oly kedvező helyzetben vagyunk-é mi tanítók, hogy ajkunkat panaszra, kérésre felnyitnunk nem szabad? Helyzetünk az országházában is alig egy párszor s akkor is futólag lett feltüntetve. Igaz, hogy a honatyák helyi és egyes személyi ügyekkel nem foglalhatják el a drága időt, de az is igaz, hogy „anyagi helyzetünk“ nem helyi s nem is személyi ügy; mert közös az ország összes tanítóságával s közvetlenül a 14% -ot tevő községi tanítókkal. Elmondhatjuk, hogy soha az ország 25 ezerből álló tanítósága nagyobb nyomorban, nagyobb szegénységben nem volt, mint jelenleg.

S miért mégis e hallgatás, mozdulatlanság? Lemondunk volna még a reménnyől is, hogy sanyarú helyzetünk megváltozhassék? A nagy hallgatás ezt nem jelentheti; él a remény, s hiszünk egy jobb jövőben, a mely minden bizonynyal be fog következni.

Nem hiszem, hogy senki túlzással vádolhatna. Ellenkezőleg a valót a maga valóságában lerajzolni, mesteri ecsetre van szükség, nekem pedig ilyen nincs. Vigasztalásul a multat sem lehet a jelennel összehasonlítani, mert a kettő között óriási különbség van. Megváltoztak a körülmények, viszonyok, a melyek megváltoztatták az embereket is. Ha ezelőtt nem volt a tanítónak az az erkölcsi értéke, tekintélye; ha díjazása még csekélyebb volt, miut jelenleg; ha gúnyt üztek belőle és megvetették: nem szabad felednünk, hogy kevés híjján azokból kerültek ki a tanítók, a kik maguknak tekintélyt nem biztosíthattak, kik jobb díjazást nem igényelhetek, kiktől nem várhattak s nem is vártak egyebet egy pár ének és imádság betanításánál, és hogy jól tudjanak harangozni. A jelen egészen más képet mutat. A néptanító intelligens ember, kire a haza, társadalom, család legféltettebb kincsét bizza; a jövő nemzedék sorsát tették az ő kezébe, nagy a feladat, szent kötelezettség van rá ruházva. A nagy feladat jól betöltésére egy nemes lélek egész munkássága szükséges. Szívnek, elmének és akaratnak kell egyesülnie, mert a tanítás oly hivatás, a mely egész embert igényel. Annak pedig, a ki hivatásának kíván élni, mellékjövedelmet hajtó foglalkozásokra ideje nem lehet; s ha kötelessége pontos teljesítése miatt családjá fentartatásáért mellékjövedelmet nem biztosíthat: fizetésének oly biztosítása, mely a nélkülözésnek utját állja, multhatatlanul szükséges.

De nemcsak az iskolában, hanem a társadalomban is fontos, életbevágó kérdések megoldása vár a tanítóra. Minden intézmény, terv megvalósításánál a tanítóra hivatkoznak, nem sikerülésének szintén ő az oka.

Igaz, hogy ennyi kötelezettség teljesítéséért, er-

kölcsi értéke, tekintélye emelkedett, hisz az odaadás, önfeláldozó munka néha-néha, itt-ott elismeréssel találkozik; de az is igaz másfelől, hogy leggyakrabban félreértés, gúny és megvetés az osztályrésze, annyira, hogy a remény teljesen elhagyja, szíve megtörik. Az ilyen esetek mellett is, kész szívvél ismerjük el az erkölcsi emelkedést, csak hogy ezzel egyidejűleg nem emelkedett a tanítóság anyagilag. A nyomor nőttön-nő, rabigában tartva nagy részét a szó teljes értelmében, mert az anyagi szegénység a szelleminek szülő anyja.

Nézzünk be a szerény iskolaházak bármelyikébe, melyek a kényelmet távolról sem biztosítják, tekintsük meg az idő előtt megasszott, redőktől barázdált arcot, a munkában meggörnyedt testet, beesett szemeket: lehetetlen, hogy szívünk el ne fogódjék. És nézzük, a mint a testi rom a körülte összeseregülő leendő állampolgárokba csepegteti a tudás és erkölcs gyöngyesepejét, mily odaadás sugárzik a szemekből, mekkora öröm észlelhető a kis muzsafiaknál, hogy többet tudnak, s jobbak lehetnek; mily öröm, ki nem mondható boldogság tükröződik vissza a redős homlokról, mintegy mutatva a hiven betöltött munka jutalmát. Ily örömpír csak a valóban boldogoknál látható. Lehetetlen, hogy ily ünnepélyes pillanatokban öröm ne dagaszsa keblét, ki magát tanítónak érzi.

De csakhamar a rideg való áll előtte. Bár igaz, hogy az ember s különösen a tanító két életet él: másokért és magáért, de hogy mindkettőt egyenlő hiven teljesítse: a nagyok legnagyobbikának sem adatott. S mily fájdalmas, ha a küzdés, fáradság után nyomort lát; mily leverő az a tudat, hogy küzdésével magának, családjának nem szerezheti meg azt a helyzetet, a melyet küzdelmei után jogosan megvárhatna, a melyt őt megilletné. De még sokkal fájdalmasabb, midőn látja, hogy a megélhetésért küzködve, mennyire lenézik, megvetik. Való, hogy kijut a tanítóknak a nyomorúságból, a lenézésből és megvetésből egyaránt, pedig közülök egy is bőven elég arra, hogy az egészséges, vidám kedélyt megrontsa.

A nyomorral küzdő tanítói hivatását nem töltheti be, mert erre nemcsak tiszta ész, hanem egészséges kedély is szükséges. Hogyan tud az a szívhez szólani, kinek keblét a bánat marczongolja, kit az élet terhe nyom; hogyan tud az vidám, közlékeny, szelid, szeretetre méltó lenni.

A helyzet tarthatlanságát rég átlátták a komolyan gondolkodók. Állam és társadalom tettek is már a megváltoztatására, de még mindig nem elegendet arra, hogy a tanítók anyagi helyzete a napirendről levéssék. Alig egy pár évvel ezelőtt a közvéleményt szolgáló lapokban mindennapos volt a tanítók helyzete. A jó akaratot tőlük elvitatni nem lehet, habár akadtak olyanok is, a kik „jó barátok“ s mint ilyenekről bátran el lehet mondani, hogy „ments meg Isten jó barátaitól.“

Egyleti gyűléseinken is szóba jött a fizetés kérdése. Alig volt oly gyűlés, a melyen anyagi helyzetünk megjavítása elé nem került volna. Bár e mozgalom hamar elenyészett külső és belső okok miatt, ismét megújult, s különböző tantestületek különbözőképen hitték a kérdést megoldhatónak. Abban azonban egyetértettek, hogy a törvényben meghatározott minimumnak felemelése lesz képes csak arra a színvonalra emelni a tanítóságot, a melyen a kötelesség teljesítése a megélhetés rideg szirtjébe nem ütközik. E kívánság — hitem szerint — a megpróbáltatás idejében a kedvezőtlen pénzügyi viszonyok miatt nem teljesülhetett.

E hitem nem most fogamzott. Midőn e tárgy körüli gyűlésünkön, ezelőtt hat évvel, szóba jött, igénytelenségem volt az első, ki e kérdéstről úgy vélekedett, hogy a tanítók nyomorának megszüntetése ez idő szerint csak úgy várható, ha a törvény által biztosított vagy az iskolafentartók által megállapított tanítói fizetés pontos folyósításáról törvényes intézkedés lép életbe. Ugyanakkor kifejezést adtam annak a véleménynek, hogy különösen a községi tanítók csak akkor lehetnek biztosok fizetésök kiszolgáltatásáról, ha azt nem az iskolaszéktől, hanem a megyétől kapják.

Ez indítványom talán nem érdemelte meg azt az agyonhallgatást, mellőzést, a melyben részesült, a következőkkel legalább azt mutatja. Hat év mult el azóta. Indítványommal nem állottam elő eddig. De nem régen egy jó hírű vidéki lapban e tárgyról két figyelemre méltó cikk jelent meg, melyeknek írója szintén abban a véleményben van, hogy a községi tanítók nyomora csak úgy szünhetik meg, ha a fizetést a megye folyósítja. Én s talán a szinte négyezeret számláló községi tanítók hálával fogadnák a kérdés ily könnyű megoldását. Mily könnyű szerrel lehetne segíteni egy kevés jó akarat. Tanügyi intézőinknél pedig oly számos jület tapasztaltuk a jó akaratnak, hogy a hálátlanság bűnébe esnénk, ha azt hinnők, hogy a jó akaratnak e jelét tőlünk megvonnák.

Indítványom röviden a következőkben foglalhatom össze:

1. A községtől mindennemű járulék szolgáltatásék be a megye pénztárába, a hiánylat fedezésére a válás és közoktatási ministeriumtól a szokás által szentesített államsegély utalványoztassék a rendes időben.

2. Tegyenek indítványt, dolgozzanak ki javaslatokat a megyék; de tegyenek minél hamarább.

E két pontot minden hozzáadás nélkül elfogadva még azzal kívánám megtoldani, hogy:

3. Más kultur államok példájára az érdem elismerése, a kötelesség bü teljesítésének jutalmazása céljából állittassék fel a fizetés fölemelés, mert bár mindenki csak annyit bír, a mennyi ereje van, de a szebb jövő kilátása az erőt hatványozni fogja.

4. Az intézők hassanak oda, hogy ne a minimum, hanem az iskolafentartók anyagi helyzete legyen irányadó a fizetés megállapításánál.

Pap György.

Egész számokkal való osztási számminivelet. *)

Körünk legközelebbi ülésén a számtan tanítás köréből tartott egy tagtárs felolvasást, melynek végén önközül egyik ily kérdéssel fordult felolvasóhoz: mi az oka annak, hogy tagtárs úr az egymással párhuzamban viendő négy alapmivelet tanításának bemutatásában következetesen úgy halad, hogy az osztási mivelet háttérbe szorúl, mintegy mellőzve van?

Felolvasó helyett én feleltem azt, — a mit ő is helyeselt — hogy t. i. a négy számminivelet közül az osztás tanítása a legbajosabb, melynek methodusa a legtisztázatlanabb s következőleg e tekintetben tett nyi-

*) Felolvasatott a kolozsmezei tanítótestület gyalui körének Gyaluban, 1887. április 23-án tartott gyűlésén.

Jatkozatához fért volna a legtöbb szó. Felolvasó nem akart vitát provokálni: ő felolvasott.

Midőn láttam, hogy kijelentésem a szeg fejére talált, *fogamzott meg bennem az a gondolat*, nem jól van ez így. A mi bajos, több munkát, a mi tisztázatlan, megvitátást kíván. Igéretet tettem, hogy e dolgot a gyűlés elé hozom. Ime, teszem; kérem, hogy az elmondandó száraz fogások felsorolása ne legyen unalmas.

Maga az osztás kétféle természetű. Egy alkalommal a megadott egészet *nevezett részekre* osztjuk; más-kor megjelölt *részenként* osztjuk. Az előbbi arra a kérdésre felel meg: hány jut egy részre? az utóbbi meg azt keresi, hány rész lesz? Az osztási számmivelet e két fázisának felismerése, egymástól való megkülönböztetése felette nehéz a gyenge gyermeki elmének; de ha ezt megértette, képes lesz ott, hol a számmiveletek kidolgozásánál nem a táblára leírt számokból, hanem az értelemből itéli meg, hogy miféle feladvánnyal van dolga, a legbonyolultabb osztási mivelet felismerésére is. E kétféle osztásnak egyszerre, együtt, de mindig úgy kell haladni, hogy a gyermek minden példánál tudja: melyiket tette, Így lesz biztos osztó a növendék.

Röviden elmondva én ezt így vezetem. Az iskolai év első két, három hetében, a beszéd-értelemgyakorlat alapján az iskolai tárgyak megnevezése, megszámlálása, újak és tanulók bemutatása alkalmával számtanítási előgyakorlatul fogalmakat szereztetek. A fogalom szerzés köre alkalmazkodik növendékeim felfogásához. Van s volt olyan év, midőn a 10-ig terjedt e kör. Megnevezték e körben, hány gyermek, pad, szék, asztal, stb. mutattatott be. Máskor — nagyobb szárazság idején, — 5-ig terjedt e munkánk. Számláltak ötig, tizig, de ez nem számolás, hanem számlálás volt.

Ily előgyakorlat után, egy erre kitűzött órán, példák megfigyése által mutatom be az összetevést (itt nem összeadást), máskor a többször vevést (szorzást), harmadik alkalommal az elvevést s végül, körülbelül az iskolai év negyedik hetében — az osztást ily formán:

Számológolyó és számoló fáska, nem egyedüli, de állandó szemléltető eszközeimet, beszerzett almáimat, dió- és mogyoróimat kiteszem az asztra. Megneveztetem mindeniket. Megszámláltatom rendre mindenik felét más meg más gyermekkel. Kiderül, hogy egyik egyik szemléltető tárgyból annyi van, a meddig számkörük terjed. Most veszem a számológép bemutatott golyóit; ha öt van, oda adom öt gyermeknek. Kérdéseimmel kifejtem, hogy a golyókat ötfelé *osztottuk*. Ugyanezt teszszük a fáskákkal s még jobban szemléltethetjük az almával, dióval, mogyoróval, mert ilyenmő osztást ők már otthon is láttak. *Osztott* el anyjuk között ilyeneket. Ime az *osztás fogalma* kifejtve, melynek maradandóságáért az *elosztott* almákat megengedjük enni.

Ha tudják a tárgyakat összetenni, többször venni, megkevesbitni és tudják részekre osztani, fordulok a számoláshoz. Mellőzöm a más három számmiveletnél követett eljárásomat, szoritkozom egyedül az osztásra, bár érzem, hogy a szekér csak négy kereken gördül s ha hiányzik csak egy kerék, már nem megy. Hátha hármat veszünk ki!? Pótolja e három kereket képződésük, hozzágondolásuk.

Veszem az *egy-et*, kétfelé osztatom, de csakhamar utána, még azon órán a *kettőt* kétfelé. E két számnak osztási gyakorlatát a különféle tárgyak adják meg. Készetben mindig nevezett számokkal számoltatunk. Könnyebb, de e mellett fejleszti az értelmet, a feladványok szabatos elmondásával edzi a nyelv képeaségét.

Más alkalommal bemutatom a három osztását három-felé és a négy osztását négyfelé. A mint látható, eljárásom szerint a felvett mennyiségeket eddig úgy osztottam el, hogy az osztat egy volt. Tettem ezt azért, mert a fejletlen gyermek esze most még nem képes felfogni s nyelve sem képes kifejezni azt, hogy valamit elosztson úgy, hogy jusson is maradjon is belőle, a részek egyenlők is legyenek, ne is, mert a fennmaradott összeg is rész. De e mellett óvakodom is a kezdőket törtek fogalmával terhelni. A négy osztása után veszem az ötöt, rakom ötfelé.

E kör nyugvó hely! A ki ide eljutott s nyugodt lélekkel elmondhatja: e körben tanítványa biztosan számol, okszerűen kezeli a feladott példák megfigyését; összetevés, elvevés, többször vevés, és elosztás fogalma előttük nem zavart kép: az Gáspár János kertészével elmondhatja, haj! ő mindent ki tud a világon számítani s csupán csak öt ujján. E közben nyugodj meg; jó magad pihend ki, a távolban nem lesz bántásodra — semmi. —

Ha a hatnak hatfelé osztása után bemutatjuk a négynek és hatnak kétfelé való osztását, a hét, nyolcz elosztása megtörténtével egy órán előveszem az osztás fogalmának tanításakor bemutatott szemléltető eszközeimet. Mindeükből nyolczat. A golyókból adok egyik tanítványnak kettőt s kérdvén tőle: mit csináltam? az után, a felelet után, a tanító úr adott nekem két golyót, felteszem a kérdést: a nyolcz golyóból hány gyermeknek adhatnék 2—2 golyót? Az ügyesebb kiszámítná, ellenben s úgy is oda adnék kettőt egy másiknak, kettőt egy harmadiknak s így tovább. Kijön, hogy a nyolcz golyóból négynek jut kettő-kettő. E négy gyermek egy csoportba áll. Ugyanezt teszem a nyolcz számoló fáskával, s e fáskákat tartó gyermekek ismét egy csoportot alkotnak. Folytatom ezt a dióval, mogyoróval s így nyerek négy különböző csoportot, hol a nyolcz kettőnként van elosztva. E szemléltető könnyen levonható, hogy a tárgyakat most is elosztottuk, azonban a kifejlésből azonnal átláthatja a gyermek, hogy nem azt kerestük, hogy egy részre mennyi jut? hanem azt, hány rész lesz? Rá vezethető itt arra, hogy annyi rész lesz, a hány kettő van a nyolczban. Ennyi elég egy félórányi tananyagul. Ha elértük azt, hogy a gyermek figyelme a két osztás közti különbséget észre-vegye: megérdemlik, hogy emlékeik megörökítésének karójául egy-egy diót kapjanak.

Jövő s csakis osztási miveletre szánt számórán még az előbbi alkalommal megkezdett tananyag feldolgozása a tárgy. Még megértendő, hogy a négy, ha t, 8 hány kettő? Azután 6 és 9 hány három? A kétféle osztási mivelet együttesen gyakoroltatik a 10-es körben. Ha az év közepe táján eljöttünk ide, megállásunk lehet egy havi. Megállás! Hát szabad ez? Nem! Oh! itt sok teendő vár reánk. A megállás csak a számkör nagyobbítására vonatkozik. E helyen több számtani fogalom tisztázandó. Itt követel magának helyet a szorosan vett írásbeli dolgozat. E számkörig a tanulók írásbeli dolgozata pontokkal és vonalakkal való számolásból és számjegy írásból állott. Sokan ugyan ezeket mellőzve egyenesen számjeggyel számoltatnak, de én nem. Elvem: nem tömni túl tanítványaim emlékezetét később az értelem fejlődésével könnyebben, biztosabban felfogható, még mindig nélkülözhető dolgokkal. Itt, a négy alapművelet együttes felűntetésével fejthető ki az, hogy tanítványunk a feladvány feladása s annak felfogása után, azonnal hozzá szólhasson, — meghatározza a kijöendő eredményt. J. D.

I R O D A L O M.

Könyvismertetés. „Szabovármege földrajza a népiskolák III-ik osztálya számára, írta Szánthó Mihály kir. kath. terézárvaázi tanító.“

Szerző a bevezetést 5 fejezetre osztja, melyekben általános fogalmakat nyújt.

Az 1-ső fejezetben szól a négy főégtájról, így kezdvén: „A nap reggel felkél, este pedig lenyugszik.“ E helyett a kifejezés helyett, sokkal jobb volna: a nap reggel feltűnik (fölkelni látszik), este pedig letűnik (lenyugodni látszik.)

Az igaz, hogy általában az előbbi kifejezést használják, de elég helytelenül, s nekünk néptanítóknak épen az egyik főfeladatunk, hogy a nép által használt hibás kifejezéseket javítsuk és a félreértéseket helyre hozzuk. Az is igaz, hogy az előbbi kifejezés után értetjük meg a gyermekkel, hogy azt a tájat miért nevezzük keleti és nyugoti tájnak. De ha zárjelben oda tesszük: fölkelni látszik és lenyugodni látszik, akkor is könnyen megértethetjük.

Mondja szerző tovább: „Az égboltozatnak azon pontját, merről a nap felkél, keleti tájnak nevezzük.“ Ez is téves magyarázat. mert az égnek a pontja mindig csak pont és nem táj. Helyesebben lenne tán ez: azt az irányt, merről a nap feltűnik (felkelti látszik), nevezzük keleti iránynak; azt a vidéket, mely a keleti irány felé elterül, nevezzük keleti tájnak. Így legalább világos fogalma lenne a gyermeknek az irányról és tájról.

Módszertani szabály: „A népiskola nem taníthat mindent, a mi igaz; de szükséges, hogy a mit csakugyan tanít, az igaz legyen.“

A 2 ik fejezet „Tájékozás a tanteremben“. Zárjelben ajánlja a kisebbített mértékek ismertetését, a tanterem, iskolaudvar és az egész iskolai telek alaprajzának felvételére.

A 3-ik fejezetben ismerteti a helységet, utcát és a tért. Ajánlja a helység alaprajzának felvételét.

A 4 ik fejezetben adja a község fogalmát; szól a község kormányzatáról, a kormányzókról vagy tisztviselőkről, a kiket elé is sorol.

Az 5-ik fejezetben szól a község határáról, a határ felszínéről, lapályról, dombról, hegyről, hegylánczról, havasról, völgyről, hegyzorosorról, forrásról, csermelyről, patakról, szigetről és félszigetről.

Nézetem szerint, a tankönyvből kimaradhatnának ezek az általános meghatározások, mert ez rá erőszakolás a gyermekre. Ezeknek ilyen betanítása igazán kátészere.

A község kormányzatát és a tisztviselőket a családi vagy iskolai viszonyokból indulva ki, nagyon szépen meglehetne értetni.

Azt mondja író: „Községünk határán némely helyen víz bugyog ki a földből, melyet forrásnak nevezünk“; továbbá: „Az olyan víz, melynek egy oldalról sincs kifolyása, álló víznek neveztetik“ stb. A tanítás menetében, alkalmas helyeken szemléltetve, a gyermeket önként rá lehetne vezetni mindezekre. Legfőképpen a tanító kellene útastani és figyelmébe ajánlani.

A földrajz tanításának alapja: a szemléltetés. Ha elvezeti a tanító tanítványait a helység minden részébe; a helység tárgyalásának bevégeztével kivezeti a helység határára, minden bizonnal talál ott lapályt, dombot, forrást stb. S ha így a gyermek saját szemével látja mindazokat, maradandóbb lesz ismerete, mint-

ha két három órán keresztül tanítjuk neki, hogy: „A vízszintes területet lapálnak vagy síkságnak nevezzük,“ vagy pedig: „Azon helyet, hol a földből víz bugyog ki, forrásnak nevezzük.“ stb.

A bevezetés után ismerteti Nagy-Szeben, szól röviden Nagy-Szeben történetéről is. Utána 31 községet sorol fel, mindeniknél élénken festve a népek életmódját, foglalkozását. Végül meg mondja, hogy a felemlített községek együtt egy járást képeznek, a nagy-szebeni járást.

Ismerteti továbbá Szeben-vármegye többi járásait u. m. az újgyházi, szelistyei, szerdahelyi, szászsebesi járásokat. Leírja röviden Szász-Sebes történetét.

A járások leírásánál azt a hibát követeli el író, hogy minden egyes kis községet fölemlít az egyes járásokban. Sőt nemcsak a községekből nem hagy el egyet sem, de még a községhez tartozó elszórt telepítvényeseket is megemlíti. Így pl. Resinárhoz tartozik a havasok közt elszórtan fekvő Riu Szátuluj nevű népes puszta, Sinna községekhez tartoznak Dobra és Dus nevű telepítvények.

Az én nézetem szerint jobb lenne, ha a gyermek emlékeztetést nem terhelnök annyi névvel.

A helyett, hogy minden községet fölemlít, jobb lenne, ha csoportosítaná a községeket, valamely nagyobb és nevezetesebb község körül s így írná le nevezetesegeiket és lakosaikat foglalkozásukkal, életmódjukkal és szokásaikkal együtt

Azonban elismerésre méltó módszertani ügyessége. Elősorolja ugyanis előbb a községeket s azután adja a járás fogalmát, a járások után meg a megye fogalmát; a részekből alkotja meg az egészet, tehát összekötő módszert használ.

A községek ismertetésénél is kiérdemli elismerésünket azért az élénk színezésért, a melyet az egyes községek leírásánál használ. Szem előtt tartotta a szemléltetés szükségét. Belátja azt, hogy a szemléltetés nem csak közvetlenül történhetik, hanem közvetve is. Nem vezethetjük el a gyermekeket a földnek minden részére, hanem a vidék leírásánál oly élénken beszéljük el a vidék felszínét, éghajlatát, állat- és növényvilágát, lakosainak foglalkozását, életmódját, szokásait, hogy a gyermek mintegy oda képzelettel magát, saját szemével véli látni mindazokat. Szerző ezt nagyon szépen keresztül is viszi minden községnél. Egy pár helyen történeti adatokkal is élénkíti a leírást.

A járások bevégeztével szól arról, hogy mit nevezünk vármegyének; szól továbbá a vármegye kormányzatáról és a kormányzókról. Azután beszél Szabovármegeyéről általában 10 fejezetben.

1-ső fejezetben: Szabovármege alakulásáról. Felsorolja, hogy mely székekből és szabad királyi városokból vonatott össze.

2-ik fejezetben: a vármegye elnevezéséről.

3-ik fejezetben: a vármegye határáról.

4-ik fejezetben: a vármegye területéről.

5-ik fejezetben: a vármegye népességéről. Megemlíti a lakosok számát, azután elősorolja a lakosokat nemzetiségük szerint.

6-ik fejezetben a vármegye felszínéről. Elősorolja a völgyeket, hegyeket és hegycsúcsokat névszerint.

7-ik fejezetben: a vármegye vizeiről. Elősorolja a folyóit névszerint.

8-ik fejezetben: a vármegye talajáról.

9-ik fejezetben: a vármegye terményeiről. a. pont alatt: az állatországból megemlíti a házi és vadállatokat.

b. p. alatt: a növényországból megemlíti a gabonaműveket, hüvelyesveteményeket, zöldségeket, gyümölcsöt, bort, tűzi és épületfát.

c. p. alatt: az ásványországból megemlíti a homok és kovakövet, szürke gránit és mészkövet. Említős forrásokat is.

10-ik fejezetben: a lakosokról, foglalkozásokról, vallási és művelődési állapotokról.

Nézetem szerint az 5-ik fejezetet bele lehetne olvasztani a 10-ik fejezetbe, mert mind a kettőben a lakosságról van szó. A 8-ik fejezetet pedig a 6-ik fejezetbe. A 6-ik fejezetben a vármegye felszínéről van szó, a 8-ik fejezetben pedig a talajáról. Midőn szól a Czibin és Olt völgyéről, a Sebes mentén elterülő hegyekről, megemlíthetjük, hogy a Czibin és Olt völgye termékeny, a Sebes vidéke kovakő és palaréteggel van borítva. Így nem lenne annyira elaprózva.

Függelékben elsorolja a községeket betűrendben, mindeniknél megjelölve, hogy rendezett tanácsú város, mezőváros, nagy község vagy kis község-é. A község lakosainak száma is ki van téve. Legvégül van a jelmagyarázat.

Megjegyzéseimet röviden összegezve: a keleti és nyugoti táj más megmagyarázása, az általános fogalmakat nyújtó fejezetek kihagyása, a községek csoportosítása, az 5-ik fejezetnek a 10-ik fejezetbe, a 8-ik fejezetnek a 6-ik fejezetbe illesztése, nézetem szerint, olyan kellékek, a melyek hiánya miatt népiszkolai használatra nem alkalmas a könyv.

Csiki Béla.

V E G Y E S E K.

— Az „Eötvös-alap“ gyűlése. Az Eötvös-alap gyűjtő és kezelő orsz. bizottsága ez év pünkösd vasárnapján az Andrassy-uti tanítónőképző-intézet zenetermében ülést tartott, melyen a vidékről is többen megjelentek. Az ülést d. e. 10 órakor Péterfy Sándor elnök nyitotta meg, jelentvén, hogy ez évi január 27-től tagdíjakban 533 frt 68 kr., adományokban 463 frt. 13 kr. folyt be a pénztárba. A tagdíjak beszedésénél az előző évekhez képest hanyatlás észlelhető. Örömmel vette tudomásul a bizottság, hogy a nm. vallás és közoktatási Miniszter Úr Ő Felségénél kieszközölte, hogy az ideai államsorsjátékból befolyó tiszta jövedelem egy része az Eötvös-alap gyarapítására fordíttassék. E közbenjárásért a Miniszter Úrnak egy küldöttség fogja a bizottság köszönetét megvinni. Több oldalról az a megkeresés intézetett az elnökséghez, hogy ne csak az alapító és örökös tagok, hanem a rendes tagok is kaphassanak oklevelet. A bizottság kimondotta, hogy az alap megterhelhetése nélkül 1 frtnak előleges beküldése mellett ily oklevelek kivánatra mindazoknak adhatók, kik az alaphoz 5 frt. tagdíjjal már járultak.

— Peres Sándornak, lapunk buzgó és érdemes munkatársának megjelent közelebről következő című műve: „A beszéd és értelemgyakorlatokról. Vezérkönyv gyanánt.“ Kapható szerzőnél Losonczon. A csinos kiállítású és értékes művet, melyet a „Népnevelők Budapesti Egyesülete“

50 frt pályadíjjal tüntetett ki, ajánljuk t. olvasóink figyelmébe és jóindulatú pártogásába addig is, míg lapunk legközelebbi számában tüzetesebben, érdeméhez méltóan ismertetni fogjuk.

— A budapesti szünidei gyermektelep-egylet harmadik értesítőjéből örömmel értesülünk, hogy az egyesület az idén már 64 gyermeket vitt ki nyári üdülőbe, tagjainak száma a kétszázat meghaladja, pénztári készlete négyezer forint. Ez az egyesület „szegény sorsú, de tisztességes szülők“ gyöngélkedő 8—12 éves gyermekeit kiviszi a nyári szünidő alatt falúra, egészséges vidékre, jól táplálja őket s a szegény gyermekeknek megadja, a mit a városban vagy soha sem találtak, vagy folyton elveszitenek: erőt a továbbfejlődésre, egészséges életkedvet és friseséget. Az egyesületnek, melynek évi 2 frtnyi tagdíj mellett bárki lehet tagja, mindössze csak 200 tagja van.

— Vizsgálatok ideje. Kolozsvár sz. kir. város 4 osztályú polgári főiskolájában folyó hó 18—24, I. és II. községi elemi népiszkolájában f. hó 20 és 21, a mócsi állami elemi vegyes népiszkolában pedig ugyancsak folyó hó 26. és 27. napjain fognak megtartatni az 1886/7. tanévet befejező közvizsgálatok.

— Néh. Váradi Károly tanfelügyelő emlékének megörökítésére adakoztak: (6-ik közlemény) Binder János alsószováthi áll. isk. ig. tanító ivén: Binder János 3 ft. Bodor Jenő jegyző 1 frt 50 kr. Deák Ferencz földbirt. 3 frt. Jeremiás József asztalos 50 kr. Székely Ferencz s. jegyző 50 kr. Gothárd Róza 1 frt. Gothárd Sándor földbirt. 2 frt. Gothárd Sándorné 1 frt. Bodor Jenőné 50 kr. Adler József 50 kr. Binderné sz. Lasch József 2 frt. Legifj. Binder János 1 frt. Gábor Dénes énekvezér 1 frt. Gáspár Sámuel ev. ref. lelkész 1 frt. Tóth Simon kerekas 50 kr. Adler Adolf 50 kr. Csete György f. bíró 50 kr. Pál Mózes unit. lelkész 2 frt. Mátyás János főszolgabíró 5 forint. Tóth József 50 kr. Sala Sámuel 10 frt. Erzman Adolf bérlő 2 frt. 50 kr. Adler Samu 1 frt. Tóth Mihály 1 frt. Ruzs Ilia o. gyéresi f. bíró 1 frt. Mondula Mózes 1 frt. Roska Márton 1 frt. Sinten Simon 1 frt. Blaga János 50 kr. Br. Inczédi Zsigmond 1 frt. Togyá Jakab m. kályáni f. bíró 1 forint. Pap Simon 50 kr. Hersch Veisz 30 kr. Brűsz Trif 20 kr. Bereán Silimon 20 kr. Egy román lelkész 20 kr. Özv. Nagy Jánosné 1 frt. Gróf Betlen Dániel 1 frt. Kutas Márton m.-kamarási f. bíró 20 kr. Járai Márton lévita 1 frt. Sinczi Julia r. tanítónő 1 forint 50 kr. Gaal István r. tanító 2 frt. Unitárius hitközség Alsó-felső Szováthon 3 frt. Benedek János kolozsi áll. isk. ig. tanító ivén: Benedek János 2 frt. Benedek Jánosné 1 frt. Duha Imre 1 frt. Zabulik László 1 frt. Bartha Ferencz 1 frt. Zabulik Lajos 1 frt. Malachowski Máté 1 forint. Kászoni Gyula 1 frt. Kutsek István 50 kr. ifj. Szabó Ferencz 30 kr. Czukrász Róza tanítónő 2 frt. Borsos Sándor 1 frt. Zabulik Sándor 1 frt. Szász Károly hidalmási tanító újabb küldeménye a h.-almási áll. isk. növ. által rendezett májális jövedelméből 6 frt. összesen 79 frt 40 kr. A begyűlt összeg eddig 250 frt 1 kr. — Fogadják a nemes szívű adakozók a bizottság hálás köszönetét. Kolozsvárt, 1887. június 5-én. Elek Gyula biz. pénztárnok.

TARTALOM: Némely tanszerekről egészségtani szempontból. Dr. Imre Gábor. — Anyagi helyzetünk. Pap György. — Egész számmal való osztási számmivelet. Józsa Dániel. — Irodalom. — Vegyesek.